

© Ministry of Justice of the Czech Republic, www.justice.cz. [Translation already published on the official website of the Ministry of Justice of the Czech Republic.] Permission to republish this translation has been granted by the Ministry of Justice of the Czech Republic for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

© Ministerstvo spravedlnosti České republiky, www.justice.cz. [Překlad již zveřejněný na oficiální webové stránce Ministerstva spravedlnosti České republiky.] Povolení k opětovnému zveřejnění tohoto překladu bylo uděleno Ministerstvem spravedlnosti České republiky pouze pro účely zařazení do databáze Soudu HUDOC.

RADA EVROPY

EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA

PÁTÁ SEKCE

VĚC SOFFER proti ČESKÉ REPUBLICE

(stížnost č. 31419/04)

ROZSUDEK

ŠTRASBURK

8. listopadu 2007

Tento rozsudek nabude právní moci za podmínek stanovených v článku 44 odst. 2 Úmluvy. Může být předmětem formálních úprav.

Pořizovaný překlad rozsudku do češtiny není překladem oficiálním.

Ve věci Soffer proti České republice,

Evropský soud pro lidská práva (pátá sekce), zasedající v senátu ve složení:

pan P. LORENZEN, *předseda*,

paní S. BOTOCHAROVA,

pánové K. JUNGWIERT,

R. MARUSTE,

J. BORREGO BORREGO

paní R. JAEGER,

pan M. VILLIGER, *soudci*,

a paní C. WESTERDIEK, *tajemnice sekce*,

po poradě konané dne 9. října 2007,

vynesl tento rozsudek, který byl přijat výše uvedeného dne:

ŘÍZENÍ

1. Řízení bylo zahájeno stížností (č. 31419/04) směřující proti České republice, kterou dne 26. srpna 2004 podala Soudu občanka České republiky, paní Susan Soffer („stěžovatelka“), na základě článku 34 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod („Úmluva“).

2. Stěžovatelku zastupuje pan V. Jablonský, advokát zapsaný v seznamu advokátů České advokátní komory. Českou vládu (dále jen „vláda“) zastupuje její zmocněnec, pan V. A. Schorm.

3. Stěžovatelka namítala, že Ústavní soud odmítl meritorně projednat její ústavní stížnost, čímž ji připravil o účinný prostředek nápravy proti rozhodnutí odvolacího soudu o nákladech řízení.

4. Dne 9. ledna 2007 se Soud rozhodl uvědomit o stížnosti vládu a na základě článku 29 odst. 3 projednat současně přijatelnost a odůvodněnost stížnosti.

5. Soud též obdržel stanovisko vlády Slovenské republiky, jíž předseda senátu povolil účast v písemné části řízení (články 36 odst. 2 Úmluvy a 44 odst. 2 Jednacího řádu). Vláda se k tomuto stanovisku vyjádřila (článek 44 odst. 5 Jednacího řádu).

SKUTKOVÝ STAV

I. OKOLNOSTI PŘÍPADU

6. Stěžovatelka se narodila v roce 1934 a bydliště má v Evanstonu (Spojené státy americké).

7. V roce 1999 podala B. B. proti stěžovatce k Okresnímu soudu v Českém Krumlově žalobu na vydání určitých nemovitostí.

8. Soud rozsudkem ze dne 2. září 2002 žalobu B. B. zamítl a zároveň jí uložil povinnost nahradit stěžovatce náklady právního zastoupení.

9. Krajský soud v Českých Budějovicích jako soud odvolací tento rozsudek dne 17. ledna 2003 potvrdil v části, v níž byla žaloba B. B. zamítnuta, a změnil výrok rozsudku o nákladech řízení tak, že na jejich náhradu nemá nárok ani jeden z účastníků řízení.

10. Stěžovatelka s rozhodnutím o nákladech řízení nesouhlasila s odvoláním na právo na spravedlivý proces a dne 5. května 2003 proti němu podala ústavní stížnost. Nyní před Soudem tvrdí, že ústavní stížnost byla jediným dostupným prostředkem nápravy, protože dovolání je přípustné pouze proti rozhodnutí ve věci samé (které bylo vydáno v její prospěch), a nikoli proti rozhodnutí o nákladech řízení.

11. B. B. mezitím podala dovolání.

12. Ústavní soud dne 26. února 2004 prohlásil ústavní stížnost za nepřipustnou s odůvodněním, že dle jeho informací bylo ve věci podáno dovolání, o kterém dosud nebylo rozhodnuto. Ústavní soud svůj postup odůvodnil odkazem na své sdělení publikované dne 3. února 2003 ve Sbírce zákonů pod číslem 32/2003, podle něhož lhůta k podání ústavní stížnosti počne běžet teprve dnem doručení rozhodnutí o mimořádném opravném prostředku bez ohledu na způsob rozhodnutí o mimořádném opravném prostředku, přičemž lhůta bude považována za zachovanou i ve vztahu k předchozímu pravomocnému rozhodnutí. Ústavní soud poznamenal, že „stěžovatelka podala zároveň ústavní stížnost i dovolání“, a proto její ústavní stížnost považoval za předčasnou.

13. Nejvyšší soud dne 24. září 2004 odmítl dovolání podané B. B. jako nepřipustné.

II. PŘÍSLUŠNÉ VNITROSTÁTNÍ PRÁVO A PRAXE

Zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu (ve znění účinném v rozhodné době)

14. Podle ustanovení § 75 odst. 1 je ústavní stížnost nepřipustná, jestliže stěžovatel nevyčerpal všechny procesní prostředky, které mu zákon k ochraně jeho práva poskytuje; za takový prostředek se nepovažuje návrh na povolení obnovy řízení.

Sdělení Ústavního soudu publikované dne 3. února 2003 ve Sbírce zákonů pod č. 32/2003

15. Plénium Ústavního soudu se na svých zasedáních konaných v lednu roku 2003 dohodlo, že změni dosavadní většinovou praxi soudců Ústavního soudu připouštějící souběžné podání mimořádného opravného prostředku a ústavní stížnosti proti pravomocnému rozhodnutí obecných soudů. Napříště budou soudci a senáty Ústavního soudu vykládány přípustnost a lhůta k podávání ústavní stížnosti v případě jejího souběhu s mimořádnými opravnými prostředky s výjimkou obnovy řízení takto:

1. V případě podání mimořádného opravného prostředku bude ústavní stížnost považována za přípustnou až po rozhodnutí o mimořádném opravném prostředku s výjimkou rozhodnutí o obnově řízení.

2. Šedesátidenní lhůta k podání ústavní stížnosti počne běžet dnem doručení rozhodnutí o mimořádném opravném prostředku s výjimkou obnovy řízení bez ohledu na způsob rozhodnutí o mimořádném opravném prostředku. Lhůta bude považována za zachovanou i ve vztahu k předchozímu pravomocnému rozhodnutí.

Nález Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 298/05 ze dne 8. srpna 2005

16. V tomto případě podal stěžovatel souběžně dovolání a ústavní stížnost; jeho ústavní stížnost byla Ústavním soudem odmítnuta pro předčasnost s odůvodněním, že ve věci probíhá dovolací řízení. Poté, co bylo o dovolání rozhodnuto, stěžovatel opět podal ústavní stížnost, k níž Ústavní soud mimo jiné uvedl:

„Ústavní soud již dříve judikoval, že v případě podání opožděného popř. nepřipustného dovolání nepočíná běžet lhůta 60 dnů kogentně stanovená zákonem o Ústavním soudu až od doručení rozhodnutí Nejvyššího soudu o odmítnutí dovolání, nýbrž již od doručení rozhodnutí soudu odvolacího (...). V posuzované věci bylo stěžovatelkou podáno dovolání až po lhůtě zákonem stanovené, které

v souladu s existujícím právním řádem Nejvyšší soud správně odmítl, takže za běžného chodu události předcházejících podání posuzované ústavní stížnosti musela by tato být pro opožděnost odmítnuta. V daném případě však k takovému kroku Ústavní soud přikročit nemohl, neboť nelze ponechat stranou jeho úvah usnesení Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 536/01 ze dne 23. 6. 2003. V tomto usnesení Ústavní soud shledal tehdy podanou ústavní stížnost za nepřipustnou právě proto, že stěžovatelka napadla rozhodnutí odvolacího soudu dovoláním, přičemž výslovně uvedl, že po rozhodnutí o stěžovatelčině dovolání tato bude moci v budoucnu případně napadnout nejen rozhodnutí o dovolání, ale i rozhodnutí obecných soudů, která mu předcházela. Pakliže by tedy nyní Ústavní soud ústavní stížnost odmítl pro opožděnost, dopustil by se tím odeprání spravedlnosti; je zcela vyloučeno, aby ústavní stížnost téhož účastníka napadající tatáž rozhodnutí nalézacího a odvolacího soudu Ústavní soud nejprve odmítl pro předčasnost a posléze odmítl pro opožděnost. Považuje tedy Ústavní soud v daném případě ústavní stížnost za včas podanou.“¹

PRÁVNÍ POSOUZENÍ

I. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 6 ODS. 1 ÚMLUVY

17. Stěžovatelka namítá, že se nedomohla přezkoumání rozhodnutí krajského soudu. Podle ní Ústavní soud opomenul skutečnost, že dovolání nepodala ona sama, nýbrž protistrana. V této souvislosti stěžovatelka konstatuje, že v souladu s obecnými principy apelačního práva může napadnout pouze rozhodnutí vydané v její neprospěch. Vzhledem k tomu, že dovolání protistrany bylo odmítnuto, v což také sama stěžovatelka doufala, nemohla tedy toto rozhodnutí Nejvyššího soudu napadnout ústavní stížností. V tomto ohledu se dovolává článku 6 odst. 1 Úmluvy, který zní:

„Každý má právo na to, aby jeho záležitost byla (...) projednána (...) soudem, (...) který rozhodne o jeho občanských právech nebo závazcích (...)“.

18. Vláda s tímto tvrzením nesouhlasí.

A. K přijatelnosti

a) Tvrzení žalované vlády

19. Vláda vznáší námitku nepřijatelnosti stížnosti z důvodu její neslučitelnosti *ratione materiae* s ustanoveními Úmluvy s tím, že řízení o ústavní stížnosti je svou povahou řízením o „právním prostředku nápravy“ ve smyslu článku 13, a musí být proto posuzováno z hlediska tohoto ustanovení. Posuzování tohoto řízení ve světle článku 13 Úmluvy přitom neznamená, že by nároky na toto řízení kladené měly být menší než v případě, že by se na ně vztahoval článek 6 Úmluvy; článek 6 se bezpochyby uplatní při interpretaci pojmu „účinnosti“. Vláda nesouhlasí s ustálenou judikaturou v českých věcech [*Soudek proti České republice*, č. 56526/00, ze dne 15. března 2005, *Turek proti České republice*, č. 73403/01, ze dne 21. června 2005, *Šroub proti České republice*, č. 5424/03, ze dne 17. ledna 2006, a naposledy *Báča proti České republice* (rozh.), č. 9457/03, ze dne 23. října 2006] a zastává přitom názor, že kasační pravomoc, kterou disponuje Ústavní soud České republiky, by sama o sobě neměla automaticky znamenat, že rozhodnutí ústavního soudu má vliv na rozhodnutí obecných soudů. Jinak by mimo jiné existovala v judikatuře Soudu jistá diskrepance, pokud jde o aplikovatelnost článku 6 Úmluvy na řízení před ústavními soudy a na řízení o návrhu na povolení obnovy řízení, které, jak Soud opakovaně judikuje, článku 6 Úmluvy nepodléhá. Vláda v tomto ohledu uvádí, že ačkoli podle českého občanského soudního řádu povolení obnovy

¹ Pozn. překl. – citováno dle originálního znění nálezu Ústavního soudu; překlad do francouzštiny uvedený v rozsudku Soudu se na některých místech od tohoto originálu drobně odchyluje.

řízení s sebou nepřináší automaticky zrušení předchozích soudních rozhodnutí [viz výše *Báča proti České republice* (rozh.)], v případě povolení obnovy v trestních věcech ke zrušení předchozích rozhodnutí dochází. Vláda je tudíž přesvědčena, že řízení před českým Ústavním soudem, resp. řízení o jiných podobných prostředcích nápravy, která jsou upravena v právních řádech států Úmluvy, by měla podléhat nikoli článku 6, ale článku 13 Úmluvy.

20. Podle názoru vlády je dále namístě opustit právní názor, podle kterého je článek 13 subsidiární vůči článku 6 Úmluvy, neboť požadavky článku 6 absorbují méně striktní požadavky článku 13 Úmluvy. Podle vlády si již Soud fatální důsledky tohoto přístupu uvědomil, a to v rozsudku *Kudla proti Polsku* [(velký senát), č. 30210/96, § 148, ESLP 2000-XI]. S odvoláním na tento rozsudek (*tamtéž*, § 147) je vláda přesvědčena, že ona „absence absorpce“ článku 13 článkem 6 Úmluvy se netýká pouze námitky porušení práva na projednání věci v přiměřené lhůtě, ale obecně všech aspektů, z nichž se skládá právo na spravedlivý proces ve smyslu článku 6 Úmluvy. Podle názoru vlády je nezbytné si uvědomit, že článek 13 Úmluvy zakotvuje zcela jiné právo než článek 6 Úmluvy a sleduje zároveň zcela jiný účel. Je tedy v zásadě lhostejné, který z nich klade na řízení striktnější požadavky, přičemž možnost posuzovat řízení o právním prostředku nápravy podle článku 6 nemá za důsledek neaplikovatelnost článku 13. Kromě toho by aplikace článku 6 na takové řízení, jakým je řízení o ústavní stížnosti – pouze proto, že je zde teoretická možnost, že Ústavní soud uplatní kasační pravomoc ve vztahu k rozhodnutím obecných soudů o občanských právech nebo závazcích nebo o oprávněnosti trestního obvinění – neměla být automatická. Bude-li totiž Soud posuzovat řízení před Ústavním soudem na poli článku 6, a nikoli článku 13, nebude již zkoumat, zda tvrzení stěžovatele obsažená v ústavní stížnosti byla „hájitelná“, a poskytne tak ochranu právům teoretickým a iluzorním. Například ve věci *Šroub proti České republice* (výše uvedený rozsudek) nebo *Bulena proti České republice* (č. 57567/00, ze dne 20. dubna 2004) Soud konstatoval porušení článku 6 Úmluvy z toho důvodu, že Ústavní soud postupoval příliš formalisticky, ačkoli ostatní námitky, s nimiž se stěžovatelé na Ústavní soud obrátili, prohlásil za zjevně neopodstatněné. Taková absurdní situace by nemohla nastat, pokud by bylo řízení o ústavních stížnostech před českým Ústavním soudem subsumováno pod článek 13 Úmluvy, protože by v takovém případě bylo v první řadě třeba se přesvědčit, zda se dotýčný na Ústavní soud obrátil s hájitelným tvrzením. Podle vlády vše nasvědčuje tomu, že Soud si určité absurdnosti důsledku tohoto způsobu posuzování byl vědom, jelikož usoudil, že samotné konstatování porušení je v těchto případech dostatečným spravedlivým zadostiučiněním.

21. Dalším fatálním důsledkem stávajícího přístupu Soudu je diferenciace úrovně ochrany v řízení o ústavních stížnostech v závislosti na tom, zdali ústavní stížnost směřuje proti rozhodnutím, která se týkají občanských práv nebo závazků anebo oprávněnosti trestního obvinění, či nikoli. Za tohoto stavu musí požadavky článku 6 splňovat řízení o ústavní stížnosti v případě jakéhokoli majetkového sporu, avšak zcela bez ochrany zůstávají řízení o porušení práv zaručených článkem 5 odst. 3 nebo odst. 4 či jiných závažných práv, jež nelze subsumovat ani pod pojem „občanská práva nebo závazky“, ani pod pojem „trestní obvinění“ [jak tomu bylo v případech *Harabin proti Slovensku* (rozh.), č. 62584/00, ze dne 9. července 2002, nebo *Hampek proti Slovensku* (rozh.), č. 67171/01, ze dne 9. ledna 2007, kdy námitky stěžovatelů ohledně porušení práva na spravedlivý proces před slovenským Ústavním soudem měly být posouzeny na poli článku 13 Úmluvy].

22. Žalovaná vláda konečně pokládá za mimořádně podnětný návrh, který ve svém vyjádření předložila slovenská vláda jako vedlejší účastník, tj. aby se článek 6 na řízení před ústavními soudy aplikoval pouze tehdy, kdy ústavní stížnost splňuje všechny podmínky přípustnosti zakotvené ve vnitrostátním právním řádu. Tato instance totiž může reálně ovlivnit rozhodování o občanských právech a závazcích či o oprávněnosti trestního obvinění teprve v okamžiku, kdy jsou splněny všechny podmínky přípustnosti tohoto prostředku. Pokud tedy

jde o aplikovatelnost článku 6 a článku 13 Úmluvy, vláda rozlišuje čtyři případy podle toho, zda se námitka přednesená před Soudem týká práva na přístup k ústavnímu soudu nebo průběhu řízení vedeného před ústavním soudem, a dále podle toho, zda je tvrzení obsažené v ústavní stížnosti hájitelné, či nikoli.

23. Vláda se tedy domnívá, že v projednávané věci sice aplikovatelnost článku 6 jednoznačně nepřipadá v úvahu, *in abstracto* by zde přitom mohl být aplikovatelný článek 13, avšak v tomto konkrétním případě tomu tak není, poněvadž tvrzení stěžovatelky před Ústavním soudem ohledně rozhodnutí o nákladech řízení není hájitelné. Dle mínění vlády k tomuto závěru vede skutečnost, že Soud ji o této námitce vůbec neuvědomil, byť ji v řízení před ním stěžovatelka také uplatnila, z čehož lze dovodit, že Soud tuto námitku hodlá následně prohlásit za nepřijatelnou pro zjevnou neopodstatněnost.

b) Tvrzení stěžovatelky

24. Stěžovatelka pouze vyjadřuje naprostý nesouhlas s výhradami žalované vlády k judikatuře Soudu a považuje je za neoprávněné.

c) Vyjádření slovenské vlády jakožto vedlejšího účastníka

25. Slovenská vláda se ztotožňuje se stanoviskem žalované vlády a namítá, že argumentace Soudu, podle níž kasační pravomoc ústavního soudu odůvodňuje aplikovatelnost článku 6 na řízení vedená před tímto soudem, je naprosto nepřesvědčivá. Zejména podotýká, že v řízení o ústavní stížnosti nedochází automaticky ke zrušení rozhodnutí obecných soudů. Slovenský ústavní soud stejně jako jeho český protějšek nejprve zkoumá splnění zákonných podmínek přípustnosti stížnosti; po tomto předběžném posouzení může stížnost odmítnout například pro nevyčerpání procesních prostředků, pro opožděnost či pro zjevnou neopodstatněnost. Tuto počáteční fázi řízení před Ústavním soudem lze tedy přirovnat k řízení o návrhu na povolení obnovy řízení, v jehož průběhu soudy posuzují, zda byly splněny podmínky, za nichž lze obnovu povolit.

26. Dle mínění slovenské vlády nemůže mít rozhodnutí o odmítnutí ústavní stížnosti z důvodu nesplnění podmínek přípustnosti, např. pro zjevnou neopodstatněnost, nevyčerpání procesních prostředků či opožděnost, vliv na rozhodování obecných soudů. Článek 6 by se navíc neměl automaticky uplatnit na řízení před Ústavním soudem ani v případě, kdy Ústavní soud připustí meritorní projednání určité ústavní stížnosti. Pokud se totiž námitka stěžovatele týká pouze porušení procesních práv zaručených článkem 6 Úmluvy, nemá takové řízení před Ústavním soudem vliv na rozhodování o jeho občanských právech a závazcích. U stížností týkajících se práva na projednání věci v přiměřené lhůtě takový přístup nevyvolává žádné pochybnosti (viz například *Mikolaj a Mikolajová proti Slovensku*, č. 68561/01, § 36-37, ze dne 29. listopadu 2005). Slovenská vláda se však domnívá, že Soud by měl takto postupovat i ve věcech stěžovatelů, kteří se na Ústavní soud obrátili se stížností týkající se jiných práv procesní povahy zaručených článkem 6. Pokud Ústavní soud svým rozhodnutím konstatuje, že se obecný soud dopustil porušení procesních práv, a jeho rozhodnutí zruší, neznamená to vždy, že tento obecný soud rozhodne jinak než v takto zrušeném rozhodnutí. Možnost, že výsledek řízení před Ústavním soudem ovlivní výsledek sporu projednávaného obecným soudem, je tudíž pouze hypotetická. V takových případech by tedy bylo dostačující, aby se Soud zabýval pouze otázkou, zda je rozhodnutí Ústavního soudu (o odmítnutí stížnosti týkající se procesních práv pro zjevnou neopodstatněnost nebo o tom, že k porušení nedošlo) v souladu s jeho judikaturou.

27. Z toho dle slovenské vlády plyne, že řízení před Ústavním soudem lze pod článek 6 subsumovat pouze v případě, kdy stěžovatel u tohoto soudu namítá porušení svých hmotných práv a kdy již Ústavní soud připustil meritorní projednání ústavní stížnosti;

nicméně v těchto případech by stěžovatelným nebyla na újmu ani aplikace článku 13. V ostatních případech by se pak uplatnil výhradně článek 13.

28. Pokud jde o ústavní stížnosti odmítnuté pro opožděnost v případech, kdy stěžovatelé podali též dovolání (*Zvolský a Zvolská proti České republice*, č. 46129/99, ESLP 2002-IX; výše uvedený rozsudek *Šroub proti České republice*), zastává slovenská vláda názor, že je namístě postupovat stejně jako v řízení před Soudem, tzn. v případě pochybností o účinnosti prostředku nápravy jsou stěžovatelé povinni se zároveň s podáním stížnosti k Soudu obrátit i na vnitrostátní soud. Prohlásí-li Soud jejich stížnost za nepřijatelnou pro nevyčerpání všech vnitrostátních právních prostředků nápravy, mají navrhovatelé možnost splnit podmínku jejich vyčerpání a stížnost pak podat znovu. Slovenská vláda poznamenává, že sdělením Ústavního soudu č. 32/2003 Sb. a následnou změnou zákona o Ústavním soudu byl sice v českém právním řádu ujasněn vztah mezi dovoláním a ústavní stížností, do budoucna by však mohlo docházet k dalším obtížím v případech, kdy se Ústavní soud a stěžovatelé neshodnou v tom, jaké právní prostředky nápravy je nutno využít před podáním stížnosti k Ústavnímu soudu. Z tohoto důvodu se slovenská vláda domnívá, že by v případě pochybností o této otázce nebylo od věci požadovat, aby se stěžovatelé zároveň s podáním jiného prostředku nápravy, který dle jejich názoru vyvolává pochybnosti, obrátili na Ústavní soud. Zjistí-li Ústavní soud, že je ústavní stížnost předčasná, dotyčné osoby se na něj budou moci obrátit znovu, jakmile bude o takovém prostředku nápravy rozhodnuto. Pokud tak neučiní, jak tomu bylo i v případě stěžovatelky v projednávané věci, nebude možné Ústavnímu soudu vytýkat odepření ochrany; za to, že nepožádali o poskytnutí ochrany tak, jak stanoví zákon, ponесou naopak odpovědnost stěžovatelé.

d) Hodnocení Soudu

29. Soud připomíná, že článek 6 odst. 1 Úmluvy nezavazuje Vysoké smluvní strany ke zřizování odvolacích či dovolacích soudů. Pokud však takové soudy zřídí, musí řízení před nimi poskytovat záruky zakotvené v článku 6; zejména musí navrhovatelům zajistit účinné právo na přístup k soudům, pokud jde o rozhodnutí o jejich „občanských právech a závazcích“ (viz z mnoha dalších *Levages Prestations Services proti Francii*, rozsudek ze dne 23. října 1996, *Sbírka rozsudků a rozhodnutí* 1996-V, § 44; *Brualla Gómez de la Torre proti Španělsku*, rozsudek ze dne 19. prosince 1997, *Sbírka* 1997-VIII, § 37).

30. V souladu s touto judikaturou Soud bez váhání aplikuje článek 6 Úmluvy na řízení před dovolacími soudy Vysokých smluvních stran [z nedávných rozsudků viz *Ong proti Francii*, č. 348/03, ze dne 14. listopadu 2006; *Alliance Capital (Luxembourg) Sa proti Lucembursku*, č. 24720/03, ze dne 18. ledna 2007; *Paljic proti Německu*, č. 78041/01, ze dne 1. února 2007], a dokonce i na řízení o návrhu na sjednocení judikatury (*Gregório de Andrade proti Portugalsku*, č. 41537/02, ze dne 14. listopadu 2006).

31. Soud též mnohokrát potvrdil, že se ustanovení článku 6 Úmluvy vztahuje na řízení před ústavními soudy, pokud jejich rozhodnutí může mít vliv na rozhodování obecných soudů (*Süßmann proti Německu*, rozsudek ze dne 16. září 1996, *Sbírka* 1996-IV, § 39), tj. pokud má určující význam při rozhodování o občanských právech nebo závazcích (*Kraska proti Švýcarsku*, rozsudek ze dne 19. dubna 1993, série A č. 254-B, § 26) anebo o oprávněnosti trestního obvinění. Soud, včetně velkého senátu, tedy posuzoval spravedlivost řízení před ústavními soudy na poli článku 6 [*Ruiz-Mateos proti Španělsku*, rozsudek ze dne 23. června 1993, série A č. 262; *Krčmář a ostatní proti České republice*, č. 35376/97, ze dne 3. března 2000; *Princ Hans-Adam II lichtenštejnský proti Německu* (velký senát), č. 42527/98, ESLP 2001- VIII].

32. Z výše uvedeného vyplývá, že pokud jde o aplikovatelnost článku 6, Soud nerozlišuje mezi odvolacími, dovolacími a ústavními soudy, pakliže mají pravomoc napravovat zjištěná porušení [viz, *a contrario*, *Novotka proti Slovensku* (rozh.), č. 47244/99,

ze dne 4. listopadu 2003] tím, že zruší sporné normy (viz výše *Ruiz-Mateos proti Španělsku*, § 59) nebo rozhodnutí vydaná soudy nižších stupňů (viz výše *Süßmann proti Německu*, § 43), anebo tím, že z konstatovaného porušení vyvodí jiné právní důsledky [viz, *a contrario*, *Slovenské telekomunikácie, š. p., Herold Tele Media, s. r. o. a František Eke proti Slovensku* (rozh.), č. 47097/99, ze dne 23. března 2004]. Soud již v rozsudku *Delcourt proti Belgii* (rozsudek ze dne 17. ledna 1970, série A č. 11, § 25) vyhlásil zásadu, že „byť Kasačnímu soudu přísluší pouze potvrdit nebo zrušit rozsudek nalézacího soudu, nikoli jej měnit či nahrazovat, může mít jeho rozhodnutí vliv na právní postavení navrhovatele na různých úrovních“.

33. Tvrzení žalované vlády a slovenské vlády, že možnost Ústavního soudu zrušit rozhodnutí soudů nižších stupňů není dostatečným důvodem k aplikovatelnosti článku 6 Úmluvy, je tedy nutno odmítnout.

34. Tyto vlády rovněž tvrdí, že není namístě činit rozdíl mezi řízením o ústavní stížnosti a řízením o návrhu na povolení obnovy řízení. Soud nicméně konstatuje, že pokud kdokoli namítá, že soudy odmítly návrhu na povolení obnovy řízení vyhovět, dovolává se tak svého práva na obnovu řízení, které není součástí práv zaručených Úmluvou (*X. proti Rakousku*, č. 7761/77, rozhodnutí Komise ze dne 8. května 1978, nepublikováno). V řízení o návrhu na povolení obnovy řízení, tak jak je upraveno v českém právním řádu, soudy zkoumají, zda v daném případě existují důkazy nebo skutečnosti, se kterými soud nebyl v době původního řízení obeznámen, nebo jichž se některý z účastníků řízení nemohl dovolávat, a které mohou být důvodem k opětovnému projednání případu. Ačkoli tedy řízení o návrhu na povolení obnovy řízení může (alespoň podle českého trestního řádu) vést ke stejnému výsledku jako ústavní stížnost, tj. ke zrušení předchozích rozhodnutí soudů nižších stupňů, tato řízení se liší svým předmětem. V rámci řízení o ústavní stížnosti totiž Ústavní soud posuzuje (byť pouze v rovině ústavnosti) rozhodnutí o občanských právech a závazcích nebo o oprávněnosti trestního obvinění. Toto řízení tedy v jistém smyslu navazuje na řízení, které probíhalo před obecnými soudy, a obě řízení jsou natolik navzájem propojená, že hodnocení každého z nich odděleně by bylo zcela nepřirozené a výrazně by snížilo úroveň ochrany práv stěžovatelů (viz, *mutatis mutandis*, výše uvedený rozsudek *Ruiz-Mateos proti Španělsku*, § 59). Stěžovatelé, kteří prostřednictvím ústavní stížnosti uplatňují námitky neústavnosti, tak využívají právní prostředek nápravy, který jim umožňuje dovolat se Ústavy nebo Úmluvy a napadnout způsob, jakým bylo rozhodnuto o jejich občanských právech a závazcích nebo o oprávněnosti trestního obvinění, a případně se domoci nápravy. Výsledek řízení o ústavní stížnosti tedy může mít vliv na to, jak dopadne spor vedený o těchto otázkách před obecnými soudy.

35. Z rozsudku *Kudla proti Polsku* (výše uvedený rozsudek, § 147 a 148) krom toho jasně vyplývá, že změna v přístupu, o níž se zmiňuje žalovaná vláda, se týká pouze případů, jejichž předmětem je právo na projednání věci v přiměřené lhůtě. Soud v tomto rozsudku naopak potvrdil (tamtéž, § 146), že v případech, kdy stěžovatel upozorňuje na pochybení v probíhajícím odvolacím nebo dovolacím řízení, na což se vztahuje jak článek 6 odst. 1, tak i článek 13, neexistuje z právního hlediska žádný důvod posuzovat toto tvrzení z hlediska méně přísných požadavků článku 13. Soud se totiž domnívá, že v souladu se zásadou účinné ochrany je třeba aplikovat striktnější požadavky. Pakliže se určitá osoba obrátí na soud s návrhem, na který se vztahuje článek 6, a vyhoví přitom formálním náležitostem, má právo na to, aby o jejím návrhu bylo rozhodnuto. Na rozdíl od toho, co tvrdí žalovaná vláda, tedy nelze otázku aplikovatelnosti článku 6 na řízení před soudy vyšších stupňů posuzovat podle toho, zda byl prostředek nápravy opodstatněný, případně zda byla tvrzení stěžovatele hájitelná, neboť o těchto otázkách lze rozhodnout pouze v rámci takového řízení.

36. Pokud jde konečně o vyjádření slovenské vlády, je třeba poznamenat, že při zkoumání přípustnosti právního prostředku nápravy se může stát, že soud bude zkoumat, zda

takový právní prostředek nápravy je nebo není zjevně neopodstatněný; odpověď na tuto otázku však vyžaduje meritorní posouzení návrhu, které nelze vyloučit z rozsahu působnosti článku 6. Soud má dále za to, že by bylo zcela nepřirozené a v rozporu se zásadou účinné ochrany, pokud by pro účely aplikovatelnosti článku 6 na řízení před Ústavním soudem mělo být rozlišováno, zda se ústavní stížnost týká hmotných nebo procesních práv, a tom tím spíše, že samotný článek 6 se týká zejména procesních práv.

37. Soud se tedy domnívá, že je třeba zamítnout námitku vlády o neslučitelnosti *ratione materiae* a opětovně potvrdit, že článek 6 je aplikovatelný na řízení před českým Ústavním soudem, pokud rozhodnutí tohoto soudu může mít vliv na to, jak dopadne řízení před soudy nižších stupňů.

38. V posuzovaném případě se námitky stěžovatelky uplatněné v její ústavní stížnosti týkaly rozhodnutí o nákladech řízení, které je předmětem „[sporu o] občanských právech a závazcích“ (*Robins proti Spojenému království*, rozsudek ze dne 23. září 1997, *Sbirka* 1997-V, § 29). Stěžovatelka tedy v zásadě měla mít v souladu s článkem 6 Úmluvy účinné právo na přístup k Ústavnímu soudu.

39. Soud závěrem konstatuje, že tato námitka není zjevně neopodstatněná ve smyslu článku 35 odst. 3 Úmluvy. Soud dále nezjistil žádný důvod, pro který by měla být prohlášena za nepřijatelnou, a prohlašuje ji tedy za přijatelnou.

B. K odůvodněnosti

40. Na rozdíl od toho, co zjevně vyplývá z tvrzení vlády, lze rovnou konstatovat, že stěžovatelka před Soudem nenapadala rozhodnutí o nákladech řízení. Jde tedy pouze o to posoudit otázku přístupu stěžovatelky k Ústavnímu soudu.

41. Vláda uvádí, že Ústavní soud odmítl ústavní stížnost jako předčasně podanou v souladu se svým sdělením č. 32/2003 Sb. publikovaným dne 3. února 2003. Na tomto závěru nemůže nic změnit ani skutečnost, že dovolání nepodala stěžovatelka, jak mylně uvedl Ústavní soud, nýbrž žalobkyně. Ústavní soud tak sledoval legitimní cíl, a to zabránit situaci, kdy by dva vrcholné soudní orgány rozhodovaly současně ve stejné věci a případně dospěly k protichůdným rozhodnutím. Ústavní soud totiž s ohledem na svou subsidiární roli nemůže zasahovat do rozhodování soudů nižších stupňů před tím, než budou vyčerpány všechny mimořádné opravné prostředky (s výjimkou návrhu na povolení obnovy řízení).

42. Vláda dále zdůrazňuje, že stěžovatelka nevyužila možnosti obrátit se na Ústavní soud znovu poté, co Nejvyšší soud rozhodl o dovolání. Tato možnost přitom jasně vyplývala z výše uvedeného sdělení a Ústavní soud navíc ve svém rozhodnutí ze dne 26. února 2004 uvedl, že lhůta, ve které se lze na něj obrátit, počíná běžet až ode dne doručení rozhodnutí o dovolání. Vláda v tomto ohledu poznamenává, že Ústavní soud ve svém nálezu vydaném v podobné věci uvedl, že je vyloučeno, aby ústavní stížnost jednoho a téhož účastníka řízení namířená proti stejným rozhodnutím soudů nižších stupňů byla nejprve odmítnuta pro předčasnost a poté pro opožděnost.

43. Vzhledem k tomu, že stěžovatelka opomněla podat novou ústavní stížnost, nemůže se v řízení před Soudem dovolávat porušení práva na přístup k soudu a potenciální negativní důsledky, které pro ni z tohoto opomenutí vyplývají, nelze připisovat na vrub státu. Vláda dále uvádí, že na stěžovatelku nebylo uvaleno nepřiměřené břemeno.

44. Stěžovatelka tvrdí, že Ústavní soud se v daném případě dopustil vážného pochybení tím, že jí neumožnil přístup k soudu, když po telefonickém dotazu na Nejvyšší soud zaměnil účastníky řízení.

45. Soud připomíná, že „právo na soud“, jehož součástí je právo na přístup k soudu, není absolutní a připouští jistá omezení, zejména co se týče podmínek přípustnosti právního prostředku nápravy, neboť samotná jeho povaha vyžaduje právní úpravu na úrovni státu, který

má v tomto ohledu určitý prostor pro vlastní uvážení (viz *García Manibardo proti Španělsku*, č. 38695/97, § 36, ESLP 2000-II, a *Mortier proti Francii*, č. 42195/98, § 33, ze dne 31. července 2001). Uplatňovaná omezení nicméně nemohou zužovat možnosti jednotlivce takovým způsobem či v takové míře, že by došlo k zásahu do samotné podstaty tohoto práva. Tato omezení jsou v souladu s článkem 6 odst. 1 pouze tehdy, sledují-li legitimní účel a existuje-li vztah přiměřenosti mezi použitými prostředky a sledovaným účelem (*Guérin proti Francii*, rozsudek ze dne 29. července 1998, *Sbírka* 1998-V, § 37).

46. Soud rovněž připomíná, že při posuzování věci na základě individuální stížnosti se musí v maximální možné míře omezit na zkoumání konkrétního případu, který mu byl předložen (*Ashingdane proti Spojenému Království*, rozsudek ze dne 28. května 1985, série A č. 93, § 59). V posuzovaném případě je tedy třeba se omezit na zjišťování, zda za okolností daného případu platná právní úprava podmínek přípustnosti ústavní stížnosti znamenala omezení přístupu stěžovatelky k Ústavnímu soudu v takové míře, že tím došlo k zásahu do samotné podstaty tohoto práva.

47. V daném případě mají účastníci řízení za nesporné, že dovolání nepředstavovalo prostředek nápravy, který by zákon poskytoval stěžovateli k napadení rozhodnutí o nákladech řízení. Je tedy zcela pochopitelné, že stěžovatelka napadla rozsudek krajského soudu přímo před Ústavním soudem. Na druhou stranu je třeba souhlasit s tvrzením vlády, že projednávání téhož případu současně dvěma soudními orgány by bylo v rozporu se zásadou právní jistoty (viz, *mutatis mutandis*, *Zvolský a Zvolská proti České republice*, č. 46129/99, § 53, ESLP 2002-IX). Za těchto okolností měl Ústavní soud teoreticky dvě možnosti, tj. přerušit projednávání ústavní stížnosti stěžovatelky do skončení dovolacího řízení zahájeného B. B., nebo odmítnout ústavní stížnost pro předčasné podání z důvodu, že v dané věci probíhalo řízení o dovolání. S odkazem na své sdělení č. 32/2003 Sb., ve kterém se zejména uvádí, že v případě podání mimořádného opravného prostředku, jakým je například dovolání, bude ústavní stížnost považována za přípustnou až po rozhodnutí o tomto mimořádném opravném prostředku, Ústavní soud zvolil druhou možnost. K tomuto závěru jej bezpochyby vedla i domněnka, že dovolání podala stěžovatelka. Ve svém rozhodnutí ze dne 26. února 2004 proto Ústavní soud uvedl, že šedesátidenní lhůta k podání ústavní stížnosti počne běžet ode dne doručení rozhodnutí o dovolání. Jak podotýká žalovaná vláda, stěžovatelce tak počala běžet nová lhůta k uplatnění svých námitek před Ústavním soudem. Vzhledem k tomu, že se stěžovatelka o podání nové ústavní stížnosti v této lhůtě nepokusila, nemůže Soud vědět, zda by takový pokus o vydání meritorního rozhodnutí o její stížnosti byl neúspěšný, jako tomu bylo ve věci *Vodárenská akciová společnost, a. s. proti České republice* (č. 73577/01, ze dne 24. února 2004) v situaci před změnou praxe ohlášenou ve výše uvedeném sdělení, nebo zda by se Ústavní soud námitkami stěžovatelky zabýval, jak to učinil ve věcech *Kracík proti České republice* [(roz.) č. 35355/02, ze dne 25. ledna 2005] a *Šimonová proti České republice* [(roz.) č. 73516/01, ze dne 26. dubna 2005]. Z těchto dvou posledně uvedených případů, v nichž Ústavní soud rozhodoval v souladu se svým sdělením č. 32/2003 Sb., a z nálezu sp. zn. IV. ÚS 298/05, na nějž poukazuje vláda, lze nicméně usuzovat, že by se stěžovatelka na vnitrostátní úrovni mohla domoci nápravy ve věci námitek, které dnes uplatňuje před Soudem.

48. Soud má tedy za to, že za okolností daného případu stěžovatelka projevila nedostatek řádné péče, když nepostupovala v souladu s názorem vyhlášeným v rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 26. února 2004 a nepokusila se podat novou ústavní stížnost poté, co jí bylo doručeno rozhodnutí o dovolání. Stěžovatelka navíc netvrdí, že by pro ni takový postup představoval nepřiměřené břemeno. Za tohoto stavu nelze učinit závěr, že by stěžovatelce bylo bráněno ve výkonu jejího práva na přístup k soudu.

49. K porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy tudíž nedošlo.

II. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 13 ÚMLUVY

50. Stěžovatelka s odvoláním na článek 13 Úmluvy namítá, že Ústavní soud odmítl meritorně projednat její stížnost, a tím ji připravil o možnost uplatnit účinný prostředek nápravy ve vztahu k rozhodnutí o nákladech řízení.

51. Vláda s tímto tvrzením nesouhlasí.

52. Soud uvádí, že tato námitka souvisí s výše posouzenou námitkou, a je tedy nutné ji taktéž prohlásit za přijatelnou.

53. Soud se nicméně domnívá, že se tato námitka týká týchž skutečností, které již byly zkoumány z hlediska článku 6, jenž v daném případě absorbuje méně přísné požadavky článku 13 Úmluvy (viz, *mutatis mutandis*, *Lauko proti Slovensku*, rozsudek ze dne 2. září 1998, *Sbírka* 1998-VI, § 68; *Kadlec a ostatní proti České republice*, č. 49478/99, § 31, ze dne 25. května 2004).

54. Soud se proto domnívá, že není nutné tuto věc posuzovat z hlediska článku 13 Úmluvy.

Z TĚCHTO DŮVODŮ SOUD JEDNOMYSLNĚ

1. *prohlašuje* stížnost za přijatelnou;
2. *rozhoduje*, že nedošlo k porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy;
3. *rozhoduje*, že není nutné zkoumat námitku uplatněnou na základě článku 13 Úmluvy.

Vyhotoveno ve francouzském jazyce a sděleno písemně dne 8. listopadu 2007 v souladu s článkem 77 odst. 2 a 3 Jednacího řádu Soudu.

Claudia WESTERDIEK
tajemnice

Peer LORENZEN
předseda